

„– Megfordulék, hogy lássam a szót...”

– a látványfestészet és a logikai festészet eredete –

1. a számból jön a szó – a beszéd személyes szervéből, annak folyamatos, kontinuális hangképző minőségéből származik a szó; a megszólalás módját a hangképző szervek adottságai teszik lehetővé... a szó másik értelmében viszont
2. a számból jön a szó – a szakaszos, a diszkontinuális minőségből, a világ szerkezeti tagoltságának számszerű tényéből származik a szó; a műveletek módját intelligenciánk adottságaiból következtethetjük tovább.

Ahhoz, hogy közöljünk valamit, természetesen szükségünk van egy bizonyos gondolati tartalomra, valamint arra az eszközre, logikára–matematikára–nyelvtanra–szókincsre, amelyekkel közlendőnket kifejezésre juttatjuk.

Így jön létre a kontinuális és a diszkontinuális, a folyamatos és a szakaszos minőség egysége, egy bizonyos valami megértett lényegének minőségi-mennyiségi teljessége, ha azt megszólaltatjuk, és élővé tesszük.

A világ szerkezete tényszerűen, mint az elemek és a közöttük lévő űr, szakaszosságaként írható le. Amikor ebből az elemi tényből indulunk ki, megszólalásunknak, kifejezésünknek két különböző útja lehetséges.

A megszólalás minden esetben egyszemélyes: mindig az ,én' számból jön ki a szó. Ez lehet egy szó, két szó vagy még több, de a szavak mindig megszámlálhatóak. Jellegük tehát számszerű. Megszólalva azonban

- a) a dolgok szerkezetének elemi tényszerűségét megtartva kifejezési módunkban hangsúlyozhatjuk a szakaszosságot, például egy szöveg a tagoltságát,
- b) a dolgok szerkezetének elemi tényszerűségét elhagyva az egyes szakaszok áthidalásával, összekötésével kifejezési módunkban hangsúlyozhatjuk a folyamatosságot, például a dallamosságot.

A vizuális kifejezés, a festés is egyszemélyes: mindig az ,én' esetéből jön ki a festék, és válik a vásznon formává, képpé. A keletkezett formák, a létrejövő képek egyaránt megszámlálhatóak, jellegük számszerű. Kifejezésünk így a festészet területén is

- a) a dolgok szerkezetének elemi tényszerűségét megtartva festés közben hangsúlyozhatja a szakaszosságot, például a tárgyi világ határait,
- b) a dolgok szerkezetének elemi tényszerűségét elhagyva festés közben az egyes szakaszok áthidalásával, összekötésével (pl. levegőperspektíva), hangsúlyozhatja a folytonosságot, például a látvány puhaságát.

Amikor foglalkozni kezdünk valamivel, és megértettük annak lényegét, akkor egy idő után sikerült nem csak beleérző módon megragadnunk vizsgálatunk tárgyát, hanem értelmi összefoglalás útján fogalmat is alkothattunk róla. Visszaemlékezünk arra a világban lévő tapasztalati vagy logikai helyre, ahol megtapasztalva értelmeztük vagy logikailag kikövetkeztettük azt.

Arra is emlékezünk, hogy keresésére indultunk, hogy fellelthessük a világban azt, amit szellemileg megértettünk. Hiszen az a hely nem pont előttünk volt, ezért szükséges volt megfordulnunk, hogy odafordulhassunk ahhoz a helyhez, ahol azt a bizonyos valamit látható vagy hallható működésében

is megfigyelhettük, hogy nem töredékesen, hanem épen, épségben megismerjük, és mert a szemünkkel láttuk meg azt, k/ép/ben, azaz képben láttuk meg. A szó elejére tett ‚k‘ hang csak nyomatékot ad az épnak.

János apostol írja a Mennyei jelenések könyvében: „– Megfordulék, hogy lássam a szót...”

Elsődleges a szó, másodlagos a kép.

Amikor a festő elindul, hogy megkeresse a *külső, látható világban* azt a motívumot, amit le szeretne festeni, induláskor először feláll, megfordul, körülnéz és valamilyen irányba elindul. Ha megtalálta a keresett motívumot, amelyben felismeri azt a szóban megnevezhető festői értelmet, vagy megsejti azt az érzelmet, ami miatt elindult megkeresni annak előképét, akkor odafordul a látható világban kiválasztott modelljéhez, és festeni kezd. Meglátja a szó értelmét az előtte lévő ‚előképben‘, a motívumban. „– Megfordulék, hogy lássam a szót...”

Amikor a festő elindul, hogy megkeresse a *belső látásában* azt, amit meg szeretne festeni, induláskor először belső látásában fordul meg és indul el valamilyen irányba. Ha képzeletében megtalálta azt a képzetet, azt a képzeleti képet, amelyben felismeri azt a festői értelmet, képnyelvi logikát, vagy megsejti azt az érzelmet, ami már kezdetben is megvolt benne, ami miatt elindult megkeresni annak elképzelt előképét, akkor hozzáfordul és megfesti azt. Meglátja a keresett szó értelmét a képzeleti képben. „– Megfordulék, hogy lássam a szót...”

Ez az eredete a látványfestészetnek és az eredendően elvont, logikai–matematikai vagy másképpen megnevezve strukturális festészetnek.

Budapest, 2003.